

Filozofsko-teološki institut D. I.
Jordanovac 110

Kozmos i anthropos

**Stvaranje svijeta i čovjeka
na početku Biblije**

Ave Maria

D A G fis

A - ve Ma - ri - a, gra - ti - a ple - na
Sanc - ta Ma - ri - a, Ma - ter De - i

e h G fis D h

Do - mi - nus te - cum be - ne - dic - ta tu in
o - ra pro no - bis pec - ca - to - ri - bus nunc

h7 e D A⁷

mu - li - ri - bus et be - ne - dic - tus
et in ho - ra mor - tis no - strae

D A e D (e7)

fruc - tus ven - tris tu - i Je - sus
A - men, A - men, A - men.

Filozofsko-teološki institut Družbe Isusove
Jordanovac 110

Studij filozofije i teologije

Petoknjižje i Povijesne knjige

Niko Bilić, SJ

amdg.eu

→ **Nastava: FTI**

→ **Petoknjižje i Povijesne knjige**

Literatura, Audio i video udžbenik

Biblijski jezici

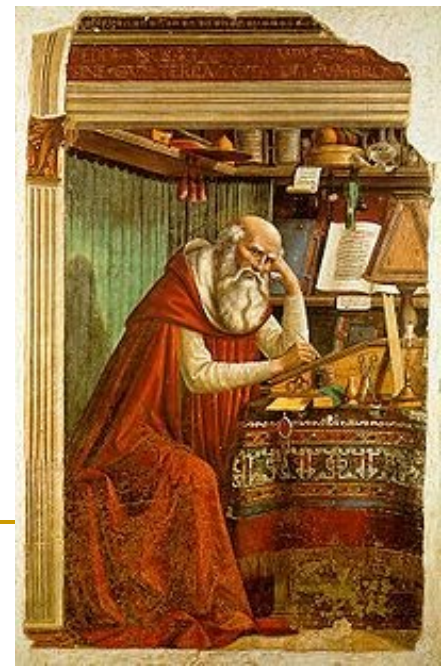
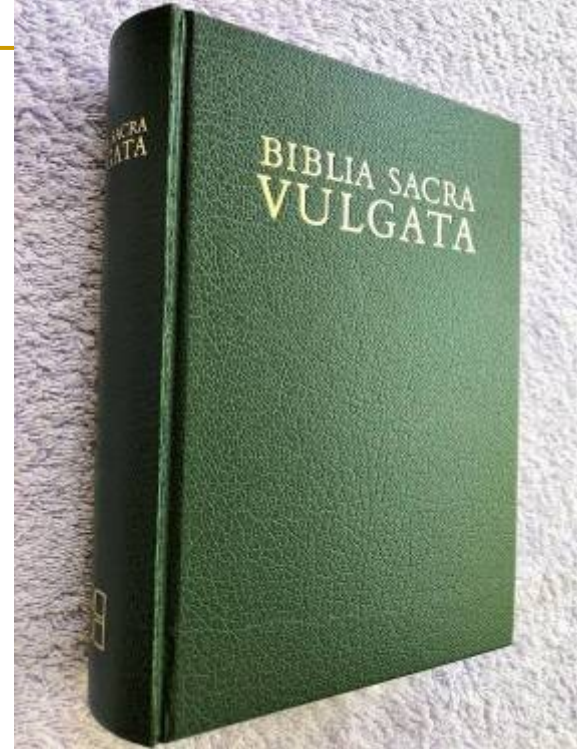
- Stari zavjet: **hebrejski**
- **aramejski**: vidi Ezer **4,7**
- Dn 2,4b-7,28 i Ezer 4,8-6,18; 7,12-26
- **grčki**: 7 “deuterokanonskih”
- **Tob, Jdt, 1 i 2 Mak, Mudr, Sir, Bar** i dodatci Dn 3,24-90 + 13.14 i **Est**
 - KS: *kurziv*, Šarić: A, B, C, D...
- Novi zavjet: grčki

Svečana Biblija zagrebačke katedrale, XIV. st.

Prijevodi

- LXX – grčki (2. st. pr. Kr.)
- **Vulgata** (Vg.) – latinski:
novi jezik + Novi zavjet
(kraj 4. st)
 - Sv. Jeronim (+ 420. g.),
 - redakcija i prijevod
 - Službeni prijevod do II. Vat.
- citiranje: npr. 1 Sam 3,1–5

“Rukopisi”

- *Apografi* – prijepisi
- hebrejski (SZ): Codex Leningradensis (11. st.)
 - Aleppo Codex 930. g (www.aleppocodex.org)
- Grčki (SZ + NZ) 4. st:
 - Vatikanski (B)
 - Sinajski (S)
- Od 1947. Kumran
 - 1. st. pr. Kr.
 - Vjerno sačuvani

- Hrvatski:
- <http://biblija.ks.hr/>

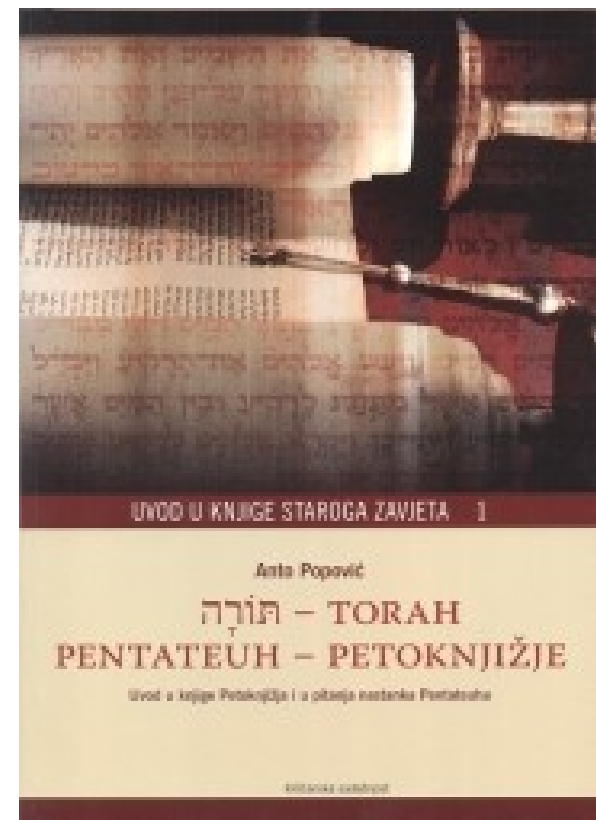
Nastava

- Nabaviti SZ
- amdg.eu
- Anto Popović, *Uvod...*
 - *Komentar* o jednoj knjizi po vlastitom izboru
 - Knjiga ili članak o jednom liku ili temi
- *Odabrati* knjigu
 - 1. iz Petoknjižja bilo koja;
 - 2. iz Povijesnih: Jš ili Suci ili Sam ili Kr ili Ljet
- 3. Lik ili tema u Petoknjižju i Povijesnim k.
 - *Za djecu, za odrasle (studente), za simpozij*

Udžbenik (1)

- **Torah – Pentateuh – Petoknjižje**
 - **Uvod u knjige Petoknjižja i u pitanja nastanka Pentateuha**
- **Anto Popović**
- *Kršćanska sadašnjost*
- **Biblioteka: Biblica**
- **Godina izdanja: 2012.**
- **ISBN: 978-953-11-0729-7**

Udžbenik (2)

- Povijesne knjige
 - Uvod u knjige Staroga zavjeta 2
- Anto Popović
- *Kršćanska sadašnjost*
- Biblioteka: Biblica
- Godina izdanja: 2015.
- ISBN: 978-953-11-0819-5

Studenti – profesori

- **Uvodni sažetak prošloga predavanja**
- **Tko će nam predstaviti:**
 - **Nou**
 - **Abrahama**
 - **Saru**
 - **Jakova**
 - **Mojsija**
 - **Mirjam**

Kozmos i anthropos

Stvaranje svijeta i čovjeka u Post 1s

**Post 1,1-2,4a
makrokozmos**

**Post 2,4b-25
mikrokozmos**

Podrijetlo svijeta

Lucas Cranach,
Stvaranje 1534

- “neka bude” → “i bi” (Post 1,3.6.14):
- svjetlo (3), nebeski svod (6), svjetlila (14s)
 - 6x “i reče Bog” → “i bi tako”
- Bog *stvara*: בָּרָא *bārā’* – Božje djelovanje
Post 1,1; 2,4; 1,21; 1,27; 2,3
 - nebo i zemlja (1,1; 2,4)
 - morske životinje i ptice (1,21)
 - čovjek (3x 1,27);
 - “sve” (2,3)
- Bog *daje ime*: Post 1,5.8.10; 5,2
 - dan i noć (5); nebesa (8); kopno i more (10)
 - čovjek (5,2)
- Bog *blagoslivlja*: 1,22.28; 2,3
 - Ribe (22); čovjek (28); sedmi dan (2,3)
- sedmi dan:
 - Božji odmor (*šābat* – stati), sve dovršeno (2,2)
 - blagoslovljen (3)
 - posvećen (3)

Stvorenje s povjerenjem

- שבַּע *šb* – “prisegnuti” *nišba* ‘
- – “sedam” *šib* ‘*â*
- Dani: Post 1,2-5.6-8.9-13.14-19.20-23.24-31; 2,1-4
 - Refleksija i procjena:
- “i vidje” – “dobro je” טוב *tôb* u
 - Post 1,4.10.12.18.21.25.31 – Na što se odnosi?
 - Svjetlost; kopno i more; zelenilo i drveće; sunce, mjesec i zvijezde; ribe i ptice; kopnene životinje
- Zaključak: 1,31
- “*jako* dobro” – “sve” (v31)

Glagol 7 – **אברה**

- 1. Bog *stvara* nebo i zemlju (1,1)
- 2. *stvara* morske životinje (1,21)
- 3. *stvara* čovjeka na svoju sliku (1,27)
- 4. *stvara* ga na sliku Božju (1,27)
- 5. *stvara* ga kao muško i žensko (1,27)
- 6. Odmara se od svega svojega djela što ga je *stvorio* (2,3)
- 7. Nebo i zemlja su *stvoreni* (2,4).

Četiri moguće predaje

- (Ili izvori)
- *jahvistička* (J) – npr. Post 2:
 - slikovitost, antropomorfno o Bogu
 - čovjekov obični život, grešnost
- *elohistička* (E) – ‘*elohîm* Bog, božanstvo
- *deutoronomistička* (D)
 - stil i poruka Pnz (=Deuteronomium)
- *svećenička* (P) – npr. Post 1:
 - red, brojevi, uzvišenost Božja,
 - kult: večer, jutro = večernja i jutarnja žrtva u hramu

Podignite, vrata (Ps 24)

Podrijetlo čovjeka

- ***Odakle:*** stvorenje (Post 1s),
- ברא *bārā'* (3x v27; 3x 5,1s; 6,7)
- Kao za svemir (1,1.21; 2,3s)
 - u Post ברא ukupno 11x
- ***Kada?*** usp. 1,24.31
- Živa bića na kopnu – 6. dan
 - unutar kozmosa
 - “djelo dovršeno” (2,2);
 - “jako dobro” (1,31)
- “Načinimo!” (1,26)
 - automotivacija

Adam = Čovjek

- *Od čega* (Post 2,7)?
- prah + dah
- אדם *'ādām* (Post 2,7 אדמה *'adāmâ*)
- zemljan, zemaljski
- = עפר מן האדמה *'āfār mîn ha'adāmâ*
- “prah *od* zemlje” koji prima
- נשמת חיים *nišmat hajjîm*
- “dah života” od Boga

Svrha

- ***Zašto?***
- **רדה *radâ***
– gospodariti (1,26.28)
⇔ **משל *mašál*** (16s)
- = **עבד *‘abád*** (Post 2,5.15) obrađivati, opsluživati;
- **שמר *šāmár*** (2,15) čuvati, obdržavati
- napunite zemlju (1,28) ⇔
- napunite vode morske (22)

Slika Božja – *jedina*

- צֵלֶם אֱלֹהִים *šélem 'elohîm*
(Post 1,27; 9,6)
 - ⇔ “Ne pravi sebi lika!” (Izl 20,4)
 - “Bogu Božje” (Mk 12,17)
 - Bliskost u Post 5,3?

■ Dijete roditelju

■ Zajedništvo: načini^{mo}! 1,26

- → stvori ^{ih} v27
- Nije dobro da je sam (2,18)
- קָרָא *qārâ* 2,19; 3,20
 - prozvati (usp. 1,5.8.10)
 - sve životinje; Eva
 - dan, noć (1,5); nebo (8); zemlja, more (10)

■ Čovjek u Post 1,28; 5,2; 9,1

■ Blagoslovljen

■ “Ti ćeš biti blagoslov” (12,2)

- Abraham
- Melkisedek blagoslivlja (14,19)

Plodnost

- ❑ Prva zapovijed u Post 1,28:
- ❑ = blagoslov
- Budite plodni i rastite!
- פרי (*p^eri*) plod
 - ❑ Voćka „plod donosi” (LXX: καρπός Ps 1,3)
- רב (*rab*) puno, veliko
 - ❑ U Post 9,1; 35,11:
- Noa – u množini (KS: „Plodite se!” 9,1)
- Jakov – u jednini (KS: „Budi rodan!” 35,11)

Kristova primjena

- Metoda u Iv **15,5**?
- *Tko ostaje u meni, taj donosi mnogo roda (καρπός 15,5)*
 - Slika iz prirode (Iv 15,5):
- Loza na trsu (15,5)
 - Svrha izabranja u Iv 15,16:
- Izabrao sam vas —
da plod donosite... (**15,16**)
- Plod koji ostaje (καρπός 15,16)

Obilat rod

- Obilat rod
u Iv 12,24?
- Pšenično zrno
 - Rast: Ef 4,13
- Savršen čovjek (4,13):
- uzrast punine
Kristove (4,13)
 - Slika Božja u Iv 15,4s:
- Ja u vama (4)/ ja u njemu (5)

